

דברי פתיחה

רְנֵה דִיקַרְטֵס (בלטינית: רנאטוס קרטסיוס ב', ומכאן התואר "קרטסיאני" הניתן לשיטתו ולדעותיו), נולד ביום 31 במארס 1596 בטורין ג שבצרפת התיכונית, ונתחנך בבית-הספר של הישועים בלה-פליש 7. לאחר שגמר את חוק לימודיו ובילה שנים אחדות בפאריס, שימש במשך שתי שנים איש-צבא בהולנד (1618–1619), ובמשך שש שנים היה נע ונד בארצות שונות (1619–1625). אז שב לצרפת, אך לא מצא שם את המנוחה שביקש, ובסתיו של שנת 1628 השתקע בהולנד במקומות הרחוקים מן הישוב והתמסר לעיוניו.

René Descartes (Des Cartes) (ה)

Renatus Cartesius (ב)

Touraine (ג)

La Flèche (ד)

תוכן הענינים

VII	— — — — —	דברי פתיחה
		הגיונות על הפילוסופיה הראשונה
3	— — — — —	אגרת אל המחלקה לתיאולוגיה בפאריס
18	— — — — —	הקדמה
20	— — — — —	קיצור ששת הפרקים
28	— — — — —	פרק א': על הדברים שאפשר להטיל בהם ספק
		פרק ב': על טבעה של רוח האדם, ועל זה שנקל להכירה מלהכיר את הגוף
40	— — — — —	פרק ג': על אלהים, שהוא נמצא
62	— — — — —	פרק ד': על האמת והשקר
100	— — — — —	פרק ה': על מהות הדברים החמריים; ושוב על אלהים, שהוא נמצא
119	— — — — —	פרק ו': על מציאות הדברים החמריים ועל ההבדל
134	— — — — —	הממשי שבין נפש האדם וגופו

אדם וטנריץ ב"ב כרכים, פאריס, 1897 – 1913.

הספר שלפנינו נכתב ברומית והופיע בפעם הראשונה בשנת 1641. המהדורה השנייה יצאה בשנת 1642, וכחלק עיקרי ממנה נדפס קובץ של השגות מאת כמה מלומדים ואנשי-שם ביחד עם תשובותיו של דיקרט. הספר כולו (גם ששת הפרקים של ההגיונות, גם ההשגות והתשובות) תורגם אחר-כך לצרפתית ג' ע"י ידידיו של דיקרט, והתרגום זכה לתיקון ולשיפור בידי דיקרט עצמו. הנוסח הצרפתי מכיל כמה וכמה הוספות קלות

Oeuvres de Descartes, publiées par (ח)
Charles Adam et Paul Tannery sous les
auspices du Ministère de l'Instruction Publique,

Paris, Cerf, 1897–1913

(ב) עי' להלן עמ' 19. ג) ילא בפעם הראשונה בשנת 1647. דיקרט מסביר בעלמו מוסם מה צחר בצרפתית בשביל המאמר על המיתודה וברומית בשביל ספר ההגיונות. עי' להלן עמ' 14 והערה א'.

בשנת 1649 יצא מהולנד ובא לשוידיה על-פי בקשת המלכה, ושם מת בפברואר 1650. את קורות ימי חייו הראשונים, תכונתו השכלית ומגמותיו המדעיות, תיאר בעצמו ב"מאמר על המיתודה" (ספרי-מופת פילוסופיים א').

כתביו העיקריים הם:

- 1) מאמר על המיתודה ח' (1637);
 - 2) הגיונות על הפילוסופיה הראשונית ב' (1641);
 - 3) עקרוני הפילוסופיה ג' (1644);
 - 4) הפעלויות הנפש 7 (1649).
- אחר מותו נתגלה, ונדפס בפעם הראשונה בשנת 1701, חלק הגון של הספר הראשון שחבר: 5) כללים להדרכת השכל ה'.
ההוצאה השלמה של כל כתבי דיקרט היא מאת

Discours de la Méthode (ח)

Meditationes de Prima Philosophia (ב)

Principia Philosophiae (ג)

Les Passions de l'Âme (ד)

Regulae ad Directionem Ingenii (ה)

- E. Cassirer*, *Descartes, Lehre, Persönlichkeit, Wirkung*, 1939.
- A. B. Gibson*, *Philosophy of Descartes*, 1932.
- E. Gilson*, *Index Scolastico-Cartésien*, 1913; *La liberté chez Descartes et la théologie*, 1913; *Etudes sur le rôle de la pensée médiévale dans la formation du système cartésien*, 1930.
- O. Hamelin*, *La système de Descartes*, 1921.
- A. Hoffman*, *Descartes*, 1923.
- S. V. Keeling*, *Descartes*, 1934.
- G. Milhaud*, *Descartes savant*, 1921.
- P. Natorp*, *Descartes' Erkenntnistheorie*, 1882.
- L. Roth*, *Spinoza, Descartes and Maimonides*, 1924; *Descartes' Discourse on Method*, 1937.

השווה גם :

מורה דרך למילוסופיה החדשה, הוצאת ראובן מס, חש"א.

שבלא ספק מידיו של דיקרט הן. ובהרבה מקומות הוא שקוף וברור מן הנוסח הרומי א'. משום כך נעשה כמעט להוצאה הרשמית של הספר. ונדפס כמקור בפני עצמו בהוצאה הגדולה של אדם-טנרי (כרך ט'). תרגום עברי זה נעשה על-פי הנוסח הצרפתי, והמספרים המובאים בסוגרים מרובעים בתוך שורות הספר מסמנים את העמודים של נוסח זה בהוצאה הנזכרת. אולם בשעת הצורך הכנסנו לתוך ההערות את המונחים של הנוסח הרומי. כשהרומית נעדרת, סימן הוא שהמונח הצרפתי הוא הוא, כמו שיקרה לעתים קרובות, המונח הרומי בשני אורתוגרפי בלבד.

• •

מן המחקרים החדשים על דיקרט יש לציין את *Ch. Adam*, *Vie et oeuvres : Descartes, sa de Descartes*, 1910; *Descartes, sa vie et son oeuvre*, 1937.

L. Brunschvicg, *Descartes*, 1937. _____

א) עי' דבררי המוליח לאור של ההולאה הצרפתית הראשונה, ביחוד בסעיף ג' (הולאת אדם-טנרי, כרך ט', עמ' 2).